

sama, ne vedé kako, jo na neko stransko napačno pot zavozila, odkar je Plahtača, njegovo štacuno in „sladkega“ pri njem spoznala. — Dozdevalo se ji je, da, večkrat ko Plahtača v štacuni obišče, večje potrebe se iznova v njenem gospodinjstvu na dan prikazujejo. Pred Plahtačevo dobo bilo je v njenem gospodinjstvu vse tako lepo v redu; z malim bilo je moč vsem potrebam popolno zadostiti, a sedaj je uže vse drugače. Preje prihranila si je med letom pri gospodinjstvu lepih novcev, katere je prejela za eno in drugo reč; sedaj dobiva pa primeroma še več denarja za prodane reči; mesto da bi se kaj prihranilo, pa se vsak teden več ali manj primanjkuje. Kava, sladkor, „bobki“ za otroke, „sladki“ raznih imen naredilo ji je uže hudo in veliko luknjo v njenem gospodinjstvem žepu, na kar pa še do danes mislila ni. (Dalje prih.)

Politične stvari.

Interpelacija poslanca dr. Poklukarja in drugov

ekscelenciji, gospodu naučnemu ministru.

(V državnem zboru dne 18. oktobra.)

Jezikovna uredba ljudskih šol po slovenskih pokrajinah Štajerske, Koroške in Primorske daje uže desetletja povod jako opravičenim pritožbam slovenskega, oziroma hrvatskega prebivalstva. Te pritožbe so se čestokrat, posebno pa v zadnjem zasedanju javno izražale v izpeljavah posamičnih poslancev ter bile so povod, da so se predlagale resolucije. V tem oziru naj bodeta omenjeni resoluciji, kateri sta poslanca Klun in Vittežič dne 10., oziroma 14. maja 1887 predložila visoki zbornici in kateri sta bili tako mnogobrojno podprti, da se ne more dvomiti, da bodeta naposled vsprejeti.

Kljubu temu se pa pristojna šolska oblastva nikakor niso ozirala na osnovane slovanskega prebivalstva pritožbe ob jezikovni uredbi ljudskih šol. Prej ko slej nimajo koroški Slovenci niti ene enorazredne slovenske ljudske šole, prej ko slej trpé ljudske šole na Primorskem vsled prisiljenega uvajanja nemškega, oziroma italijanskega poučevanja, na Štajerskem pa se je tekom tega leta območje slovenskega poučnega jezika čutno skrčilo, kajti, z odredbo dež. šolskega sveta štajerskega z dne 22. februarja t. l., št. 823, zaukazalo se je, da se pouk nemščine pričinja celó na enorazrednih ljudskih šolah s poludnevnikom, in sicer takoj na spodnji stopnici, razširil se je pouk tega jezika na dvo- in trirazrednicah uprav abnormalno, na čveterorazrednicah pa se pouk tega jezika ni samo potisnil uže v prvi razred, temveč nemščina povzdignila se je v najvišjem razredu za celo vrsto važnih učnih strok — učnim jezikom.

Ta fakta, ki izvestno visoki učni upravi niso neznan, nasprotujejo — da se ne strinjajo z načeli racionalne pedagogike, o tem hočejo podpisani popolnem molčati — jako odločno pozitivnim določbam avstrijskega

ustanovnega prava in pravilom našega šolskega zakonodajstva. Državni ljudskošolski zakon z dne 14. maja 1869, drž. zak. št. 62, pravi namreč v §. 6:

O učnem jeziku in o pouku družega deželnega jezika odločuje v mejah, po zakonih določenih, deželno šolsko oblastvo, zaslišavši one, ki šolo vzdržujejo.

Iz tega je popolnem jasno, da dotična deželna šolska oblast ni vezana na želje onih, ki šolo vzdržujejo — ti namreč imajo se samo zaslišati — pač pa „na meje, po zakonih določene“. Ker ne dostaje posebnih deželnih zakonov, more se za spredaj imenovane dežele samo ozir jemati na splošne določbe državnih osnovnih zakonov z dne 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142, ki v členu XIX. izrecno velevalo:

V deželah, kjer stanuje več narodnosti, naj bodo javna učilišča urejena tako, da bode brez vsake sile za pouk družega deželnega jezika, vsaka teh narodnosti dobivala potrebnih sredstev za izobražbo v svojem jeziku.

Po tej določbi državnih osnovnih zakonov je torej brezdvomno, da sila, ki se vrši z uvajanjem družega deželnega jezika (v tem slučaju nemščine, oziroma italijanščine) kot obligatnega učnega predmeta, nasprotuje duhu in besedam avstrijskega ustavnega prava, in ravno tako more se smatrati za kričečo nezakolitost, ako so v rečenih deželah, Štajerski, Koroški in Primorski, ljudske šole, odmenjene izobrazbi slovenske, oziroma hrvatske mladine, urejene tako, da tuj jezik, bodisi izključno, bodisi deloma velja učnim jezikom, edino opravičeni materni jezik pa je potisnjen nazaj.

Uvaževaje vse to, stavijo podpisani do Vaše ekscelencije vprašanje:

1. Je-li Vaša ekscelencija pripravljena, odstraniti sedanjo nezakonito uredbo ljudskih šol v gore imenovanih deželah ter takoj zaukazati tako jezikovno organizacijo, da bode v zmislu člana XIX. zakona z dne 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142 in §. 6 zakona z dne 14. maja 1869 drž. zak. št. 62 slovenščina, oziroma hrvaščina na teh učnih zavodih edini poučni jezik, — ko bi se pa uvela nemščina ali italijanščina kot učni predmet, da bi se ž njo ne pričenjalo pred končanim 3. šolskim letom, na drugi strani pa, da bila izključena vsakoršna sila za pouk družega deželnega jezika?

2. Ali misli Vaša ekscelencija potrebno ukreniti, da se bode skrbelo za primerno izomiko učnih sil, ki se imajo uporabljati na teh ljudskih šolah?

(Sledi eno in petdeset podpisov členov Hohenwartovega in českega kluba.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — O parlamentarni krizi državnega zbora piše se nam z Dunaja: Razprave med vlado in državnega zbora večino do včeraj še niso bile dognane. Po večkratnih obširnih razpravah in po tem, ko sta bila minister Gautsch in dr. Rieger v tej zadevi pri cesarju, posvetovalo se je ministerstvo v tem vpra-

šanji v več sejah. V ponedeljek pa so imeli zopet razgovor ministerski predsednik grof Taaffe, Gautsch in Zemljakovski ter dr. Rieger, grof Clam in Zeithammer. Pri tem razgovoru je, kakor pišejo časniki, vlada svoje sklepe naznanila zastopnikom českega kluba, ki so imeli včeraj o tem poročati sedemnajstori desnice. O vsebini vladinih sklepov do včeraj še ni prodrlo v javnost ničesar. Samo toliko se more posneti z vsega, kar se do sedaj o tej zadevi čuje, da se vlada hoče držati načela, izraženega v naredbi naučnega ministra gledé srednjih šol. Da se v nadrobni posledicah ne drži onega načela, kaže obljuba naučnega ministra, dana deputaciji galiških poslancev, da hoče tam ustanoviti eno gimnazijo takoj, nekoliko pa še v prihodnjih letih. — Ali in koliko pa bi vlada hotela odstopiti od omenjene naredbe gledé uže odpravljenih srednjih šol, o tem se pa do včeraj ni čulo zanesljivega, naravno tedaj, da se ne more soditi, ali bode desnica zadovoljna s tem, kar ji namerava ponuditi vlada.

Eno pa z velikim zadostenjem priznavajo vsi politični krogi iz dosedaj vršenih obravnav, da se je v prvi vrsti grof Hohenwart s tako odločnostjo in ognjevitostjo poganjal za narodne zahteve Slovencev in Čehov ter da ga je knez Lichtenstein pri tem z veliko spretnostjo in enako odločnostjo podpiral, da bode v prvi vrsti njuna zasluga, ako se ta brez potrebe pozročena zmešnjava srečno reši. — Morebiti nam pred sklepom lista doide kaj zanimivejših novic o tej zadevi.

— Volitve v delegacijo vršile so se v zbornici poslanski minuli petek in je bil za Kranjsko izvoljen dr. Poklukar, za namestnika kanonik Klun; za Gorjsko dr. vitez Tonkli, za namestnika prošt Jordan; za Dalmacijo dr. Klaič, za namestnika conte Borelli; za Trst Stalitz, za namest. Burgstaller; za Istro dr. Milevoj, za namestnika Franceski.

Zborovanje delegacij prične se jutri dne 27. okt. Cesar sprejme delegacije v soboto dne 29. oktobra, in to: ogejsko ob 12. uri, avstrijsko pa ob 1. uri.

— O zadevah kranjske gimnazije imamo še dodati, da sta se členu deputacije, ueželni odbornik O. Detela in mestni župan Karol Šavnik poklonila tudi naučnemu ministru Gautschu, kateri ju je sprejel izredno prijazno ter jima odgovoril na priporočilo cesarju o tej zadevi izročene prošnje, da bode prošnjo, kader mu doide, zelo nadrobno pretehtal ter da jo bode najdobrohotnejše ocenjal. — Čakajmo, ali sledi tem besedam tudi enako dejanje!

— Za prijatelje svetovnega jezika „Volapük“ priporoča C. Winkler's Buchhandlung in Brünn na novo izšlo knjižico z naslovom: „Vereinfachtes Volapük“. Praktischer Leitfaden für den Selbstunterricht von Aug. Schneid. Cena 56 strani obsegajoči knjižici je 60 vinarjev.

— „Einspieler — zlatomašnik, spominska knjižica, vredil Andrej Kalan, kapelan. V Ljubljani 1887. Založil slavnostni odbor, tiskala katoliška tiskarna“ — imenuje se 104 strani obsegajoča knjižica, kateri je, kakor pravi

pisatelj v predgovoru, namen, da se ž njo vtrdi, posebno med koroškimi Slovenci, verski in narodni živelj, ki je poosebljen v zlatomašniku Einspielerju. — Slovenci, ki se niste osebno vdeležili lepe slovesnosti, sezite po zanimivi knjižici!

— Trgovinska in obrtnijska zbornica za Kranjsko zborovala je v petek dne 21. oktobra 1887 ob 6. uri zvečer v mestni dvorani ljubljanski ter rešila sledeči

dnevni red:

1. Zapisnik zadnje seje.
2. Poročilo o doneskih za lesno strokovno šolo.
3. Poročilo o ustanovitvi obrtne nadaljevalne šole v Krškem.
4. Poročilo o ustanovitvi obrtne nadaljevalne šole v Škofji Loki.
5. Poročilo o proračunu za leto 1888.
6. Poročilo o napravi javne tehtnice v Vipavi.
7. Poročilo o napravi javne tehtnice v Stobu.
8. Poročilo o vprašanji, ali mora neki obrtnik firmo vpisati.
9. Poročilo o pripravah za dopolnilne volitve.
10. Poročilo o preložitvi enega somnja v Kranjski gori.
11. Poročilo o prošnji za tri somnje v Medvodah.
12. Poročilo o vprašanji, ali je trgovinske opravnike pooblastiti, denar za od njih prodano blago sprejemati.
13. Poročilo o vlogi nekoliko tvrdk za napravo železnične postaje v Šiški in za odstranjenje tarifnih anomalij.

— Kmetijsko potovalno predavanje v Šmartinu pri Litiji imel bode tajnik c. kr. kmetijske družbe gospod Gustav Pirc v nedeljo 30. t. m. popoldne po službi božji.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — O krizi državnozbornski poročamo na drugem mestu današnjega lista, enako objavljamo tudi do besede interpelacijo slovenskih poslancev gledé našega ljudskega šolstva. — Državno-zbornska seja minulega petka bila je zanimiva pri razpravi o začasnem budgetu. Oglasili so se pri tej priliki k besedi: protisemit Türk, dalje dr. Gregorec, ki je ponovil uže v interpelaciji dr. Poklukarjevi izrečene tožbe o Slovincem namenjenih ljudskih šolah z omejenjem na Štajersko, dalje šibal postopanje oblastev gledé volitve okrajnega šolskega sveta v Ptuj, konečno pa izjavil, da bode glasoval za začasni budget. — Dr. Vašati izjavil je dalje v imenu Mladočehov, da bodo oni v očigled postopanju naučnega ministra glasovali proti; konečno pa je izjavil še dr. Rieger v imenu českega kluba, da bode s somišljenci svojimi glasoval za začasni budget, ker je državi potreben, pa ne kot izraz zaupanja do vlade. — Levica pri vseh perečih vprašanjih dosledno molči in čaka. — Tako je bil začasni budget sprejet skoraj soglasno.